

प्रश्न पत्र – द्वितीय / QUESTION PAPER – II

अनुक्रमांक / Roll No. (अंकों में / In figures) :

(शब्दों में / In Words)

विषय / Subject :

Sanskrit

कोड / Code : 25

पुस्तिका में पृष्ठों की संख्या /
Number of Pages in Booklet : 16

पुस्तिका में प्रश्नों की संख्या /
Number of Questions in Booklet : 50

समय / Time : 1 $\frac{1}{4}$ घंटे / Hours

पूर्णांक / Maximum Marks : 100

INSTRUCTIONS

1. Answer all questions.
2. All questions carry equal marks.
3. Only one answer is to be given for each question.
4. If more than one answers are marked, it would be treated as wrong answer.
5. Each question has four alternative responses marked serially as 1, 2, 3, 4. You have to darken the correct answer.
6. There will be no negative marking for wrong answer.
7. The candidate should ensure that Roll Number, Subject Code and Series Code on the Question Paper Booklet and Answer Sheet must be same after opening the envelopes. In case they are different, a candidate must obtain another Question Paper of the same series. Candidate himself shall be responsible for ensuring this.
8. Mobile Phone or any other electronic gadget in the examination hall is strictly prohibited. A candidate found with any of such objectionable material with him/her will be strictly dealt as per rules.
9. The candidate will be allowed to carry the carbon print-out of OMR Response Sheet with them on conclusion of the examination.
10. If there is any sort of ambiguity/mistake either of printing or factual nature then out of Hindi and English Version of the question, the English Version will be treated as standard.

Warning : If a candidate is found copying or if any unauthorised material is found in his/her possession, F.I.R. would be lodged against him/her in the Police Station and he/she would liable to be prosecuted under Section 3 of the R.P.E. (Prevention of Unfairmeans) Act, 1992. Commission may also debar him/her permanently from all future examinations of the Commission.

25 / SANSKR2_A]

निर्देश

1. सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिए ।
2. सभी प्रश्नों के अंक समान हैं ।
3. प्रत्येक प्रश्न का केवल एक ही उत्तर दीजिए।
4. एक से अधिक उत्तर देने की दशा में प्रश्न के उत्तर को गलत माना जाएगा ।
5. प्रत्येक प्रश्न के चार वैकल्पिक उत्तर दिये गये हैं, जिन्हें क्रमशः 1, 2, 3, 4 अंकित किया गया है। अभ्यर्थी सही उत्तर वाले गोले को काला करें ।
6. गलत उत्तर के लिए ऋणात्मक अंकन नहीं किया जाएगा ।
7. प्रश्न-पत्र पुस्तिका एवं उत्तर पत्रक के लिफाफे की सील खोलने पर परीक्षार्थी यह सुनिश्चित कर लें कि उसके अनुक्रमांक प्रश्न-पत्र पुस्तिका एवं उत्तर पत्रक पर समान रूप से विषय कोड एवं प्रश्न पुस्तिका की सीरीज अंकित है। इसमें कोई भिन्नता हो तो वीक्षक से प्रश्न-पत्र की ही सीरीज वाला दूसरा प्रश्न-पत्र का लिफाफा प्राप्त कर लें। ऐसा न करने पर जिम्मेदारी अभ्यर्थी की होगी ।
8. मोबाईल फोन अथवा इलेक्ट्रॉनिक यंत्र का परीक्षा हॉल में प्रयोग पूर्णतया वर्जित है। यदि किसी अभ्यर्थी के पास ऐसी कोई वर्जित सामग्री मिलती है तो उसके विरुद्ध आयोग द्वारा नियमानुसार कार्यवाही की जायेगी।
9. अभ्यर्थी अपने साथ उत्तर पत्रक की संलग्न कार्बन प्रति अपने साथ ले जा सकते हैं ।
10. यदि किसी प्रश्न में किसी प्रकार की कोई भ्रष्ट या तथ्यात्मक प्रकार की त्रुटि हो तो प्रश्न के हिन्दी तथा अंग्रेजी रूपान्तरों में से अंग्रेजी रूपान्तर मान्य होगा ।

चेतावनी : अगर कोई अभ्यर्थी नकल करते पकड़ा जाता है या उसके पास से कोई अनधिकृत सामग्री पाई जाती है, तो उस अभ्यर्थी के विरुद्ध पुलिस में प्राथमिकी दर्ज कराई जायेगी और आर. पी. ई. (अनुचित साधनों की रोकथाम) अधिनियम, 1992 के नियम 3 के तहत कार्यवाही की जायेगी। साथ ही आयोग ऐसे अभ्यर्थी को भविष्य में होने वाली आयोग की समस्त परीक्षाओं से विवर्जित कर सकता है।

[Contd...

25
25
25
25
25

25 1 पुरुरवा - उर्वशी संवादः ऋग्वेदस्य कस्मिन् मण्डले विद्यते ?

25 (1) द्वितीये

25 (2) तृतीये

25 (3) चतुर्थे

25 (4) दशमे

2 ऋग्वेदस्य प्रथमे सूक्ते कः देवः 'ऋत्विक्' इति कथितः ?

(1) इन्द्रः

(2) अग्निः

(3) विष्णुः

(4) रुद्रः

3 सम्पूर्णं ब्रह्माण्डं त्रिभिः पदैः केन देवेन व्याप्तम् ?

(1) विष्णुना

(2) रुद्रेण

(3) इन्द्रेण

(4) वरुणेन

4 मैक्समूलरेण वैदिक युगं कति भागेषु विभाजितम् ?

(1) त्रिषु

(2) चतुर्षु

(3) पञ्चसु

(4) सप्तसु

5 गोपथब्राह्मणं केन वेदेन सम्बद्धमास्ति ?

- (1) ऋग्वेदेन
- (2) यजुर्वेदेन
- (3) सामवेदेन
- (4) अथर्ववेदेन

6 शिक्षावल्ली कस्यामुपनिषदि वर्तते ?

- (1) कठोपनिषदि
- (2) तैत्तिरीय - उपनिषदि
- (3) ईशोपनिषदि
- (4) केनोपनिषदि

7 वेदाङ्गेषु वेदपुरुषस्य मुखं किं भणितम् ?

- (1) व्याकरणम्
- (2) निरुक्तम्
- (3) ज्योतिषम्
- (4) कल्पः

8 शाकलशाखा कस्य वेदस्य विद्यते ?

- (1) यजुर्वेदस्य
- (2) सामवेदस्य
- (3) ऋग्वेदस्य
- (4) अथर्ववेदस्य

25
25
25
25
25

25 9 केनोपनिषदि कति प्रश्नाः सन्ति ?

25

(1) त्रयः

25

(2) चत्वारः

25

(3) पञ्च

25

(4) षट्

10 कः वेदः सहस्रवर्त्मा निगदितः ?

(1) सामवेदः

(2) यजुर्वेदः

(3) अथर्ववेदः

(4) ऋग्वेदः

11 सांख्यकारिकानुसारेण किं कारणं प्रकृतेः अनुपलब्ध्या सम्बद्धं नास्ति ?

(1) सौक्ष्म्यम्

(2) अतिसामीप्यम्

(3) अतिदूरम्

(4) अधिष्ठानम्

12 सांख्यकारिकामते बुद्धेः स्वरूपं किम् ?

(1) धर्मः

(2) अध्यवसायः

(3) ज्ञानम्

(4) वैराग्यम्

13 अधस्तनयुग्मानां समीचीनां तालिकां चिनुत

(A) सांख्यकारिका	(i) अन्नंभट्टः
(B) वेदान्तसारः	(ii) केशवमिश्रः
(C) तर्कभाषा	(iii) सदानन्दः
(D) तर्कसंग्रहः	(iv) ईश्वरकृष्णः
- (1) (A)-(iii), (B)-(ii), (C)-(i), (D)-(iv)
(2) (A)-(i), (B)-(ii), (C)-(iv), (D)-(iii)
(3) (A)-(i), (B)-(iii), (C)-(iv), (D)-(ii)
(4) (A)-(iv), (B)-(iii), (C)-(ii), (D)-(i)

14 षड्विधः सन्निकर्षः कस्मिन् प्रमाणे प्रयुज्यते ?

- (1) प्रत्यक्षे
(2) अनुमाने
(3) उपमाने
(4) शब्दे

15 अभावस्य प्रत्यक्षं केन सन्निकर्षेण भवति ?

- (1) संयोग - सन्निकर्षेण
(2) समवाय - सन्निकर्षेण
(3) संयुक्त - समवेत - समवायसन्निकर्षेण
(4) विशेषण - विशेष्यभाव - सन्निकर्षेण

25

25

25

25

25

25 16 अयुतसिद्धः सम्बन्धः कः कथ्यते ?

25

(1) संयोगः

25

(2) समवायः

25

(3) संयोग-समवायः

25

(4) निमित्त-नैमित्तिकम्

17 तन्तुरूपं पटरूपस्य किं विधं कारणम् ?

(1) असमवायिकारणम्

(2) नित्यकारणम्

(3) निमित्तकारणम्

(4) समवायि-असमवायिकारणम्

18 अध्यारोपः कस्मिन् दर्शनग्रन्थे वर्तते ?

(1) वेदान्तसारे

(2) तर्कसंग्रहे

(3) तर्कभाषायाम्

(4) सांख्यकारिकायाम्

19 'तत्त्वमसि' इति महावाक्यं कुत्र व्याख्यातम् ?

(1) सांख्यकारिकायाम्

(2) वेदान्तसारे

(3) तर्कसंग्रहे

(4) तर्कभाषायाम्

20 "ब्रह्मसत्यं जगन्मिथ्या" इति अभिप्रायः कस्मिन् दर्शनग्रन्थे प्रदर्शितः ?

- (1) वेदान्तदर्शने
- (2) वेदान्तसारे
- (3) तर्कभाषायाम्
- (4) तर्कसंग्रहे

21 "उपनिषद्-भगवद्गीता-ब्रह्मसूत्रम्" इत्येतेषां त्रयी केन नाम्ना प्रसिद्धा ?

- (1) वेदत्रयी
- (2) गुणत्रयी
- (3) शास्त्रत्रयी
- (4) प्रस्थानत्रयी

22 सांख्यमते गुणानां प्रवृत्तिः कीदृशी ?

- (1) गुणवत्
- (2) नटीवत्
- (3) प्रदीपवत्
- (4) मुक्तिवत्

23 वृद्धिसंज्ञायां कः वर्णः स्वीकृतः ?

- (1) ऐ
- (2) ए
- (3) ओ
- (4) ई

25

25

25

25

25

25 24 निष्ठा-प्रत्ययः कः कथितः ?

25 (1) क्त-प्रत्ययः

25 (2) क्तिन्-प्रत्ययः

25 (3) क्त्वा-प्रत्ययः

25 (4) तुमुन्-प्रत्ययः

25 'कृत्तद्धितसमासाश्च' इत्यनेन सूत्रेण का संज्ञा भवति ?

(1) प्रातिपदिकसंज्ञा

(2) धि संज्ञा

(3) धु संज्ञा

(4) पद संज्ञा

26 'निर्मक्षिकम्' कस्य समासस्य उदाहरणम् ?

(1) तत्पुरुषस्य

(2) अव्ययीभावस्य

(3) द्विगोः

(4) बहुब्रीहिसमासस्य

27 समासः कतिविधः ?

(1) षड्विधः

(2) त्रिविधः

(3) पञ्चविधः

(4) सप्तविधः

28 "अशवात् पतितः इति अश्वपतितः इति कस्य समासस्य उदाहरणम्" ?

- (1) द्विगोः
- (2) पञ्चमीतत्पुरुषस्य
- (3) कर्मधारयस्य
- (4) बहुब्रीहेः

29 'कण्ठेकालः' इति कस्य समासस्य उदाहरणम् ?

- (1) सप्तमी तत्पुरुषस्य
- (2) अव्ययीभावस्य
- (3) बहुब्रीहेः
- (4) द्विगोः

30 'श' वर्णस्य उच्चारणस्थानं किमस्ति ?

- (1) मूर्धा
- (2) तालुः
- (3) दन्ताः
- (4) कण्ठः

31 केन्तुमवर्गे का भाषा अस्ति ?

- (1) लैटिन
- (2) हिन्दी
- (3) अवेस्ता
- (4) फारसी

25

25

25

25

25

25 32. 'यस्यच भावेन भावलक्षणम्' इति सूत्रेण का विभक्तिः भवति ?

25

(1) द्वितीया

25

(2) चतुर्थी

25

(3) पञ्चमी

25

(4) सप्तमी

33 अधस्तनयुग्मानां समीचीनां तालिकां चिनुत-

(A) शकारः (i) दन्त्यम्

(B) सकारः (ii) मर्धन्यः

(C) षकारः (iii) कण्ठ्यः

(D) गकारः (iv) तालव्यः

(1) (A)-(iii), (B)-(ii), (C)-(iv), (D)-(i)

(2) (A)-(ii), (B)-(iii), (C)-(i), (D)-(iv)

(3) (A)-(iii), (B)-(ii), (C)-(iv), (D)-(i)

(4) (A)-(iv), (B)-(i), (C)-(ii), (D)-(iii)

34 "हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः" इत्युक्तिः कस्मात् काव्यात् गृहीता ?

(1) रघुवंशात्

(2) कुमारसम्भवात्

(3) किरातार्जुनीयात्

(4) बुद्धचरितात्

35 "इन्दुमती-स्वयंवर-वर्णनम्" रघुवंशस्य कस्मिन् सर्गे विद्यते ?

- (1) तृतीये
- (2) चतुर्थे
- (3) अष्टमे
- (4) षष्ठे

36 "कश्चित्कान्ताविरहगुरुणा" इति अंशः कस्य ग्रन्थस्य प्रथमे श्लोके विद्यते ?

- (1) मेघदूतस्य
- (2) रघुवंशस्य
- (3) शिशुपालवधस्य
- (4) नैषधीयचरितस्य

37 "दीपशिखा" इति उपाधिः कस्मै कवये प्रदत्तः ?

- (1) भारवये
- (2) माघाय
- (3) कालिदासाय
- (4) अश्वघोषाय

38 "किरातः" कस्य महाकाव्यस्य पात्रम् अस्ति ?

- (1) रघुवंशस्य
- (2) किरातार्जुनीयस्य
- (3) नैषधस्य
- (4) बुद्धचरितस्य

25

25

25

25

25

25 39 'शिशुपालवधम्' इति महाकाव्ये कति सर्गाः सन्ति ?

25

(1) अष्टादश

25

(2) एकोनविंशतिः

25

(3) विंशतिः

25

(4) द्वाविंशतिः

40 "विद्वदौषधम्" किं काव्यं निगदितम् ?

(1) रघुवंशम्

(2) नैषधीयचरितम्

(3) किरातार्जुनीयम्

(4) बुद्धचरितम्

41 'वेणीसंहारे' द्रौपद्या वेणीबन्धनं केन कृतम् ?

(1) भीमेन

(2) युधिष्ठिरेण

(3) दुर्योधनेन

(4) दुःशासनेन

42 सर्वं जगत् कस्य कवेः उच्छिष्टनिगदितम् ?

(1) माघस्य

(2) बाणस्य

(3) कालिदासस्य

(4) श्री हर्षस्य

43 "अतिस्नेहः पापशंकी" इति सूक्तिः कस्मिन् नाटके विद्यते ?

- (1) उत्तररामचरिते
- (2) रत्नावल्याम्
- (3) अभिज्ञानशाकुन्तले
- (4) वेणीसंहारे

44 दुष्पन्तस्य पुत्रः कः ?

- (1) शारद्वतः
- (2) सर्वदमनः
- (3) शार्ङ्गरवः
- (4) माढव्यः

45 मृच्छकटिकस्य लेखकः कः मन्यते ?

- (1) शुद्रकः
- (2) विशाखदत्तः
- (3) भट्टनारायणः
- (4) कालिदासः

46 करुणरसप्रधानं किं नाटकं प्रसिद्धम् ?

- (1) वेणीसंहारम्
- (2) स्वप्नवासवदत्तम्
- (3) उत्तररामचरितम्
- (4) अभिज्ञानशाकुन्तलम्

25

25

25

25

25

25 47 साहित्यदर्पणे सम्भिडितेन लक्षणायाः कति भेदाः प्रदर्शिताः ?

25 (1) पञ्चाशत्

25 (2) सप्ततिः

25 (3) अशीतिः

25 (4) नवतिः

48 कः भावः रसतामेति ?

(1) स्थायिभावः

(2) विभावः

(3) अनुभावः

(4) संचारिभावः

49 धीरप्रशान्तः नायकः कस्य रूपकस्य वर्तते ?

(1) मालविकाग्निमित्रस्य

(2) रत्नावल्याः

(3) मध्यमव्यायोगस्य

(4) मृच्छकटिकस्य

50 विश्वनाथस्य काव्य-लक्षणं किम् ?

(1) वाक्यं रसात्मकं काव्यम्

(2) शब्दार्थौ सहितौ काव्यम्

(3) रमणीयार्थप्रतिपादकः शब्दः काव्यम्

(4) इष्टार्थव्यवच्छिन्ना पदावली

